

แนวทางการจัดการทรัพยากรชายฝั่งอำเภอเมืองนราธิวาส จังหวัดนราธิวาส

ดวงพร จันทร์แก้ว

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการวางแผนสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาชุมชนและชนบท

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

พ.ศ.2550

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

แนวทางการจัดการทรัพยากรชายฝั่งอำเภอเมืองนราธิวาส จังหวัดนราธิวาส

(MANAGEMENT GUIDELINES FOR COASTAL RESOURCES MUANG NARATHIWAT DISTRICT,
NARATHIWAT PROVINCE)

ดวงพร จันทร์แก้ว 4737404 ENRD/M

วท.ม.(การวางแผนสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาชุมชนและชนบท)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : สุวลักษณ์ สาธมนัสพันธุ์, Ph.D., สุระ พัฒนเกียรติ, Ph.D., สัญชัย สุทธิพันธ์วิหาร,
M.Sc.

บทคัดย่อ

เมื่อทรัพยากรชายฝั่งเกิดความเสื่อมโทรมลงจะส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศชายฝั่งทะเลและคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนประมงพื้นบ้าน เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีความใกล้ชิดและพึ่งพิงประโยชน์จากทรัพยากรชายฝั่งอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ต้องมีความตื่นตัวและหันมาให้ความสนใจต่อปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งงานวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาและจัดทำฐานทรัพยากรชายฝั่งที่พบในอำเภอเมืองนราธิวาส 2) เพื่อศึกษาการใช้ประโยชน์ทรัพยากรชายฝั่ง และทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งจากการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่รู้ข้อมูลในท้องถิ่นเป็นอย่างดีทั้งในส่วนภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรชุมชน จำนวน 42 ราย และการสนทนากลุ่มย่อยชาวประมงพื้นบ้าน จำนวน 187 ราย และ 3) เพื่อกำหนดแนวทางการจัดการทรัพยากรชายฝั่งอำเภอเมืองนราธิวาส

ผลการศึกษาพบว่าบริเวณคลองโคกเคียนมีพื้นที่ป่าชายเลนมากที่สุด และพบแหล่งหญ้าทะเล 2 แห่ง คือ บริเวณคลองโคกเคียนและปากแม่น้ำบางนรา ส่วนการวางปะการังเทียมในทะเลมีการจัดวางตั้งแต่ปี 2532 – 2547 รวมทั้งสิ้น 20 แห่ง ทั้งนี้คนในชุมชนประมงพื้นบ้านและใกล้เคียงเข้าไปจับสัตว์น้ำในพื้นที่ป่าชายเลน สำหรับการเข้าไปใช้ประโยชน์แหล่งหญ้าทะเลพบว่าชุมชนยังไม่ทราบประโยชน์และไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับหญ้าทะเล ส่วนบริเวณพื้นที่วางปะการังเทียมพบว่าชาวประมงพื้นบ้านที่มีการใช้เครื่องมือประเภทยัดตปลาได้เข้าไปจับสัตว์น้ำ สำหรับทัศนคติของชาวประมงพื้นบ้านต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งพบว่าส่วนใหญ่เห็นด้วยต่อการอนุรักษ์ หากแต่ยังขาดความรู้ความเข้าใจและความตระหนักถึงการจัดการทรัพยากรชายฝั่งอย่างยั่งยืน ทั้งนี้กิจกรรมการมีส่วนร่วมของชาวประมงพื้นบ้านเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งยังน้อย ดังนั้นแนวทางในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งในเขตอำเภอเมืองนราธิวาส เพื่อการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืนนั้นประกอบด้วย การส่งเสริมให้ความรู้และสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง การฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่ง การส่งเสริมอาชีพเสริม การผลักดันด้านกฎหมายและนโยบายจัดการทรัพยากรชายฝั่ง และการส่งเสริมการรวมกลุ่มกันภายในชุมชน

คำสำคัญ : แนวทาง / การจัดการ / ทรัพยากรชายฝั่ง

200 หน้า

MANAGEMENT GUIDELINES FOR COASTAL RESOURCES MUANG NARATHIWAT DISTRICT,
NARATHIWAT PROVINCE

TUANGPORN JANKAEW 4737404 ENRD / M

M.Sc. (ENVIRONMENTAL PLANNING FOR COMMUNITY AND RURAL DEVELOPMENT)

THESIS ADVISORS: SUVALUCK SATUMANATPAN, Ph.D. (Ecology of Coastal Marine Science),
SURA PATTANAKIAT, Ph.D. (Forestry), SANCHAI SUTIPANWIHAN, M.Sc. (Technology of
Environmental Management)

ABSTRACT

The degradation of coastal resources directly affects the coastal ecosystem and quality of life of small-scale fishers. As such awareness to solve problems related to coastal resources depletion is strongly needed. This research aimed 1) to investigate the coastal resources database in Muang district through a field survey; 2) to study the coastal resources utilization and attitudes of all stakeholders towards coastal resources in order to provide management guidelines. This research was conducted using a focus group of 187 small-scale fishers and in depth-interviews with 42 stakeholders from the governmental and private sectors as well as local communities, it also aimed to 3) to develop management guidelines for coastal resources Muang Narathiwat district.

Most mangrove were found in Kokkien canal while seagrasses were found in Kokkien canal and Bangnara River. An artificial coral reef was laid in sea between 1999 and 2004 in 20 areas. Normally, people in the community and adjacent areas catch aquatic animals in mangrove forests and did not access seagrass areas due to unknown or limited knowledge to the importance of seagrasses. Small-scale fishers also hook fish in the area of the artificial reef. In terms of attitude towards coastal resources conservation, the research found that almost all fishers agreed on the concept of conservation, but had no knowledge, understanding, a awareness of sustainable management. Participation of small-scale fishers in conservation activities was low. Thus, management guidelines for coastal resources in order to conserve and maintain sustainable utilization cover five aspects; promotion of knowledge and awareness about coastal resources conservation, coastal resources rehabilitation, alternative job promotion, law and policy enforcement for coastal resources management, and, lastly, encouragement for a group setting for conservation.

KEY WORDS: GUIDELINES / MANAGEMENT / COASTAL RESOURCES

200 P.